

egybefüggésnél fogva azon kapcsolat első láncszemét keressük, honnét a többiek elágazván, a nemzeti fölemelkedésre nézve tagadhatlanul szükséges jótékony, alázatlanul szükséges jószágokat gyakorolják.

Ugy de éppen itt van a kérdés feloldásának legfőbb nehézsége. A miket legközelebb a szép ízlésről és művészetekről előadtunk, ugyan azokat a többi tudomány is magának tulajdonítván, magoknak egyebek felett elsőbbséget követelnek, így a bölcsélet, természeti jogok és törvénytudomány, történetírás, természeti és műtudományok 'sat, mellyeket egyenként felhordani felesleges lévén, annyit legalább egész biztossággal megemlíthetünk, hogy okoskodásuk következetessége és szabatosága a fentebbieknek semmit nem enged.

Illy kétségek között hiába várjuk eligazodásunkat a nemzetek műveltségi állapotjának, felemelkedésének 's alábbhagyásának történetes kifejlődésétől; mert az általánosság utá nem igazít, ha pedig részletes vizsgálatokra ereszkedünk, ugyanazon okok épen ellenkező következményeket szültek egyiknél mint másiknál, és hova tovább mindinkább meg kell győződünk a felől, hogy az előtűnt álló szövevényes kérdés megfejtésére, nem annyira ez vagy amaz ok különösebb tekintetbe-vétele, hanem minden oknak összefüggése, szoros kapcsolata és kölcsönös viszonyai nyújthatnak kezünkbe vezérfonalat.

Ha pedig meguntuk fejtegetésünk további nyomozását, mondjuk azt, a mit olly sokaktól olly gyakran hallunk mondatni „az elhunyt hatalmas, művelt nemzetek, elérték műveltségök tetőpontját, honnét alább kelle hanyatlaniok.“ Ezt a történetírás bizonyítja, tehát minden további vizsgálatokkal egész kénytelenben felhagyhatunk.

Am legyen ennyi elég annak, a ki midőn a történetek tárháza, a természet nagy könyve, 's a tudományok termékeny 's tágas termézeje előtte nyitva van, nyomozásnak illy csekély eredményével megelégszik. Mindazáltal lesznek kétségek kívül olyanok is, kik az égi testek felkelte és lementé, a nemzetek emelkedése és hanyatlása, 's mindkettőnek tetőzési pontja között legkisebb hasonlatosságot sem észrevenni, sem feltalálni nem tudnak; kik jól tudván, hogy ezen műveltségi tetőpontot, a nemzetek végső elenyészte után méregetni késő bölcsesség, előlegesen kérdésbe teendik: hol van tehát e vagy ama nemzet számára a műveltség tetőpontja? érdemes-e annak minélelőbbi elérhetésére törekedni? vagy, mint Say mondá: ha a természet mindennek véget vet, miért sietessük azt? ki van-e szabva mindegyiknek számára változatlanul? vagy tehetségökben áll akár alacsonyabb fokon megállapodni, akár határtalanul ellátsatlan magas tetőpontra felebbemelkedni? Okoskodó tehetségünk illy alig elfojtható nyugtalanságai ellenállhatlanul további szemléletekre kényszerítnek.

Ő cs. ap. Mr. fősége jeszeniczei Jankovich Miklóst, nógrádmezei volt alispán Gömörmezei főisp helyettesévé méltóztatott legkegyelm. kinevezni.

Szigethi Szereny István ö nmgát 's uri családkörét a közelébb lefolyt év utolsó havában kettős szomorú csapás

a tegmelyebb gyászba borítá, háromnap rövid időköz alatt, ö nmgának két nővérét ragadván el a halál az élők sorából; ugyanis dec. 19iken Horváth Lászlónét, szül. Szerényi Károlyna assz., Kis-Rázkán Zemplin vm. élete 41dik évében gyermekszülés következtében, és dec. 22én Battersay Andrást szül. Szerényi Borbála aszszonyaságot Tiszana Ujlakon, Ugoasa vm. élete 44dik évében infáz miatt. — Béke lebegje körül az elszenderültek hamvait! (H.—k.)

Szombaton. (Jan. 13án) **Szentpétery Zsigmond** javára, bérletszűnéssel fog adatni „Szökött katoná.“ Eredeti színmű 3 szakaszban — Szigligetfőtől.

Országgyűlési tudósítások.

Poszony Január. 4kén CXXX kerületi ülés.

Az elnökség jelenté, mikép a tegnapi napon két tárgyan történt megbízatásában eljár, mindkettő felett személyen: ö excjával értekezvén, ki az első tárgyra, tudniük a mai napon tartani kívánt országos ülésre nézve azt nyilváníta: miszerint a családi csapások, mellyek e napokban érték, olly hatással vannak még reá, miszerint aen látja magát még most olly helyzetben, hogy olly fontos tárgyan, mint a kir. városok ügye, üléseket tartson. Így lévén a dolog, — mond az elnökség — a t. KK. gyűlésétől függ, hogy még vagy 3 napig várakozzanak. — A másik tárgyat, jelesen az országos napló még ki nem nyomtatott számaikat illetőleg pedig azt méltóztatott ö excja elszólani, hogy legyenek megnyugodva a t. RR., miszerint azoknak kinyomtatását semmiféle mellékes czézzel nem gátolja, hanem jónak látja ö excja, hogy a fenforgó körülményekhez képest ez, még néhány napig függőben maradjon. Egyébiránt bizonyossá teszi ö excja a t. KKkat, hogy akár miként dőljön is el a dolog, az országos napló kinyomtatása, — miután már censurálva is van — nem fog akadályoztatni. — Ezután kerületi jegyző Palóczy László felelt a verificationalis választmányának jelentését Békés-megyei ujonnaválasztott két követének megbízó leveleikhez hozzája lett bemutatásáról, 's az új követek éljennel ismételték meg. — Másik ker. jegyző Ghiczy ezután a t. KKnak a ker. napló kinyomtatása iránt készült 2k. szentet olvasá fel hitelesítés végett, melly legkisebb változtatás nélkül helybenhagyott. Ugyanekker ker. jegyző Szentkirályi Móricz felolvassa a városok ügyében megállapított ker. választmányának Zilah város abbeli felnyomódására, hogy a többi kir. városok közé bevéssék, 's szavazati joga, mellyel Erdélyben bír, megadassék, tett észrevételeit, — mi köziratra bocsáttatni rendeltet. Ezután az elnökség jelentvén, hogy a megyei kicsapongó ol tárgyában készült választmányi jelentés némelly §§sáit ol tett változtatások már közirat alól kikerültek, — mi utólag ez csupán alkalmazás a büntető törvénykönyv ide illő §saira — ajánlá azoknak jelenbeni felolvasatását. Már egy § fel is olvastatott, midőn egy m. követ azon oknál fogva, hogy neki e tárgyan világos utasítása van, ezen változtatások pedig még csak ma irattak le, 's így a RR meg feleltök nem is gondolkozhattak, indítványozá ha ol leendő felvételüket, 's indítványa elfogadtatott. Ezek ol mellőztetvén ez uttal a ker. elnökség által a mai napra tűzött, évenként tartandó országgyűlés iránti cs. indítván. felvétele — az ülés d. e. 1/2 Hre eloszlott. —

Január. 5kén CXXXI kerületi ülés.

E y megyei követ, mint a népnevelés tárgyan kiküldött ker. választmány elnöke jelenté, mikép a választmányi munkálat már sajtó alatt van, 's néhány nap

mulva megszerezhető. Ezután ker. jegyző Vukovich felolvasá a m. kihágások érdemében kiküldött választmány jelentése 39ik §sa helyett ujonan-készült §t, melly ekkép hangzik: 39 §. „A megyei tisztújítást illetőleg elkövetett erőszakos kényszerítések, a választás alkalmávali széksértés, verekedés, rendbontás, és netaláni lázadás, vagy egyéb büntettek és súlyos kihágások eseteiben a büntető-törvénykönyvek: a bünszerzésről, felbujtásról, bünszö-vetségről, és bünségekről (5 fejezet!) — ugyszinte a testi sértésekről (12 fejezet!) — verekedésekről (13 fejezet!) — erőszakos ellenszégülésről (16 fejezet!) — lázadásról (46 fejezet!) — tisztviselők elleni sértésekről (48 fejezet!) — és a széksértésről (49 fejezet!) — végre a vád alaptalansága esetében a hamis feladásról (25 fejezet!) — az álnok gyanúsításról (26 fejezet!) — rágalomról és becsületsértésekről (27 fejezet!) — szóló általános rendeletei alkalmazandók. Az, hogy ezen kihágásoknak a tisztújítás szolgált alkalmul a beszámítást minden tettesre nézve súlyosbítja.“ — Felolvasatván ezen új §. a tanácskozás folyta alatt reá nézve több rendbeli módosítások indítványoztatnak. Nevezetesen nem lévén ebben szó a vesztegetésekről, többen kívánták a megvesztegetésről szóló büntetést is összhangzásba hozva a büntető-törvénykönyv erről szóló hasonló rendeleteivel, közibe tétetni, de a mi igen nagy ellenzésre talált; — mások a régi 39ik §. első pontját ezen ujnok elébe tétetni indítványozák, megtartván ezen új §. szerkezetét minden más módosítás nélkül; — mások továbbá, bizonytalan lévén még a büntető-törvénykönyvnek, némelly benne foglalt elvek miatt, megállása, az idézési fejezeteket az idézés helyt inkább egészen itt kiiradni ajánlák; — végre némellyek ezen változtatásoknak a választmányhoz ujlagi visszautasítását kívánták, hogy a hírlapokban kijött, e tárgyat illető eszmék tekintetbe-vételével, 's a RR jelen tanácskozás alkalmával kifejtett kívánatához képest ismét kidolgozza. Körülbelül ezek lévén a fenforgó tárgyat illető indítványok; lássuk most a szótókat egyenként. Az első felszólaló m. követ: Előrebocsátván szóló, hogy miután a választmány véleményét beadta, és így már munkálkodni megszűnt, 's a t. KK dolga ezen vélemény elfogadni, vagy el nem fogadni, ö is most nem mint azon választmány tagja, hanem mint követ, kinek utasítása van, fog felszólalni. — Az előbbi szerkezetre nézve neki utasítása van, azt tehát megtartani kívánja; de ha ettől elütetik, kívánja cs — ként ezen új szerkezetbe a megvesztegetésre nézve azt, mi a bünt. törvénykönyvben a tisztviselők megvesztegetéséről van, betéteni. Azt lehetne talán — mond — ez ellen vetni, hogy nem lehet elég szabatosággal kifejezni, mi a megvesztegetés; de ha megtekintjük büntető-törvénykönyvünket, ott a tolvajság és gyilkosság sines tökéletes szabatosággal meghatározva, még is tudja mindenki, mi a lopás és gyilkosság. — Hogy a megyei kicsapongásokat szabotálni kell, ezt nemcsak egy megye utasítása kívánja, hanem a becsület is, és az adott szó szentsége, mellyet adtak a t. KK a Fejedelem 's egész Európa előtt, midőn kimondák, hogy azokat szabotálni kívánják. Ha elősoroljuk azon megvesztegetéseket, mellyek az elnökség részéről történnek, ne mellőzzük a többit sem. Sokszor kivettetik az adó a tisztviselők által, de azt a tisztújítás előtt be nem szedik, 's hány illyesféle esetek történnek a megyékben? Ne várjuk azt, hogy ezután is szuronyok előtt történjenek a választások, mutassuk meg azt egész Európa előtt, hogy a magyar nem szorult gyámságra. Mit

magvait hinté el. — Egykor Ferencz egyedül üle szobájában mély gondolatokba merülve, 's különféle tárgyakról elmélkedék; észbe jutnak a családi élet, példa 's iskolai oktatások közti ellentétek; gondolkodik, tételődik mindenkép, 's lelkierejének legnagyobb megfeszítése mellett sem tudja megoldani a kérdést: „mi oka 's kútforrása, hogy atyjának szavai és eszelekvényei örökön a legszélsőbb ellentétben állanak az anya 's tanító szavai és oktatásával? Búskomor elmélkedésének az lett eredménye: kötelet vont t. i., ezt nyakába keríté, 's erős szegyet ütve a falba, fölakasztja magát rá. Anyja ekkor kün járt, 's a gazdaságot tekinté meg; de egy kimondhatatlanul nagy belnyughatatlanság készíté őt visszatérni, 's ime! midőn belép magzatjának szobájába, ez a halállal vívódik, 's vég vonaglásiban mozog; a megreműit anya elvágja hamar a kötelet, 's megszabadítja szerencsétlen fiának életét. A gyermek nemsokára magához tér, 's a könnyező anya imigy szól fiához: „miért tevéd ezt szerelmes fiam?!“ a fiú hidegvérűleg csak ezt feleli: „anyám! meg akarék arról győződni, kinek van igaza, vajjon tanítómnak, vagy atyámnak-e? meg akarám kísérteni 's tudni, vajjon a halál után következik-e a boldogabb élet, mellyről te és tanítóm annyit mondatok, avagy a halállal bevígódik-e örökre pályánk is? — Midőn az atya e borzasztó esetet meghallá, elővevő gyermekét, 's irgalmatlanul megveré; mindenk daczára azonban a fiú egy évvel később ismét felakasztá magát, 's a jámbor, szeretett magzatjának minden lépteit őrszemekkel követő anyának másodsor is sikerült Ferenczének életét megmentetni. — Ez időponttól fogva az atya a legvadabb és zsarokibb kegyetlenség, 's

kemény séggel nevelé fiát; megtiltá minden társaságot; elcsúszá tőle az élet legesekevényebb öröme is: zárva tartá őt a leggonoszabb rabkint, 's a legnyomorultabb ruhába öltözteté egyetlen fiát, kiből e zsaroki évek haladtával ifjonez l'n.“

„Az ifjú gyakran mélyebb gondolatai közt keservesen sirt szomorú állapotja, 's atyja bánásmódja miatt; de mind hiában. Végre életének huszadik tavaszát érte el; ruhái elrongyolottak annyira, hogy alig fődék be testét illőleg; 's minthogy közelgett a vásár, reménylé: atyja könyörölni fog reá, 's tisztességes ruhát veend neki; azonban csalatkozék: atyjának legkisebb gondolai közé tartozott, fiát új ruhába öltöztetni. A fiú naprólnapra baskomorabb, szótalanabb lön, és szorgosan kerülé egykori iskolai társainak társaságát; a kétségbeeséshez immár közel állott, 's ez állapothn nemsokára bekövetkezett a legborzasztóbb eszeieknek egyike. — Egnap t. i. észrevétlenül kilopódzék atyjának eremből, 's magához véve kötelet, kétesűn puskát, 's egy larab mérzet eltávozék a szülői háztól, 's a rengeteg erdő s rü lombjai közli kerése menedéket, nem állandót ugyan, hanem csak ideiglenit, hogy ott komor és borzasztó szándékát övgye. Levelkét füze lábához illy rövid tartalommal: Atyám! miután nem akarál szegény fiadnak örömet szerzeni, im nézd, én szerezem neked némi örömet.“ A kettős esűű fegyvernek egyik töltése halálosan talála a kétségbeesett egyetlen fiút, 's ő holtan rogyott össze a sűrű bolrok közt. — Soká keresték a holt test, míg végre két hé után csakugyan megtaláltott, 's minden papi segély nélkül a közellevő árokba elátsott. Az atya kimond-

hatlan fájdalma, 's kétségbeesésében egyetlen fiának halála fölött, ugyanazon helyen, hol fiának roncsolt tetemei megtaláltának, akara véget vetni életének; de az isteni gondviselés visszatartá őt e szándék kivételétől.“

Ezek valának rémitő következményei az atyai rossz példa 's iskolai oktatásközti különbség és ellentétnek. — Nem mindent képes ugyan az iskola eszközteni, 's megszi-lárdítani a practicai életre vonatkozólag; de jaj! 's ezerszer jaj! ha a családi ház, 's élet csirájában előli és szétrombolja az iskolai oktatás által elhittett 's megfoganszott magvakat az ártatlan kisdedek gyöngéd kebelében!“

„Az atya gyermektelenül siratja, és gyászolja életének hátralevő napjait; de a főnemlített borzasztó eset pillanatától fogva egyszersmind magába tért; és soha azon rémitő eset óta, nem hallja őt valaki kigúnyolni a religiót, avagy hit-telenségét dicsekvőleg mások előtt fölhozni; ő a magányt, a esendes nyugalmat keresve gondolkodóvá, 's eszmélkedővé lön; 's hígadtabb elmélkedései kijózanult állapotjában alkalmasint azon eredményre vezeték: „hogy van és létezik igazságos isten, ki felettünk öröklik, 's mindent kormányoz; de ki egyszersmind büntetlenül magát az emberektől kigúnyoltatni nem enged!“ Eddig a nevezett folyóirat; 's mi még csak ezeket függesztjük e cikkhez.

Atyák! anyák! e példából tanulhattok, 's ha gyermekeiteket boldogabbakká tenni nem akarjátok; lebegjen folyton szeméitek előtt e rémitő példa szomorú következményével együtt; 's ti tanulságnul veenditek: hogy életeteknek, valamint szülői oktatásoknak is kivált az erkölcsiség, 's religióra vonatkozólag örökön összhangzania kell az iskolai tanítással;

szóló kíván, a kir. előadások egyike, mely nem másról szól, mint a kihágásokról; az adott szónak szentsége azt kívánja, hogy azt most tettel beváltjuk. Alkossunk tehát — mond szóló — törvényt a tisztviselők megvesztegetéséről, — ha elég nem lesz a büntön, büntessük őket pénzre, első esetben a kapott ajándéknak kétszeres, másodikban 4szeres visszafizetésére, harmadik esetben pedig a büntető-törv.könyv felbujtásról szóló rendeletei alkalmaztassanak. Méltóztassanak, mond végre szóló, a t. RR! azt is meggondolni, hogy ha ez szárazon így marad, akkor semmitsem tettünk egyebet, mint a megyét némi részben rendeztük. Véleménye tehát szólónak oda megy ki: hogy ezen általános szabályt, így a mint van, el lehetne fogadni, — a mi pedig a megvesztegetést illeti, azt összehasonlítván a büntető-törv.könyv hasonló rendeleteivel, a mennyiben azok ide alkalmazhatók, alkalmaztassanak. — Egy kerületi követ: Ohajtáná a büntető-törv.könyvből idézett fejezeteket itt kiírni; — mert bár ő igen ohajtja a büntető-törv.könyv létesülését, de annak megállása még bizonytalan, annál is inkább, mert egy követ azt mondá, hogy ő jury nélkül nem akar büntető-törv.könyvet. Továbbá — mond szóló — ha tekintni azon elveket, melyek benne vannak, azt kellek hinnie, hogy nehezen is lesz belőle valami. Már ezen új § ollyanra hivatkozik, mi még nem törvény, mikor pedig ollyanra hivatkozik, akkor nem lesz belőle semmi. A megyei kicsapongásokon igazítani kell, nehogy szép municipális rendszerünk, a visszaélések miatt, megsemmisítsék. Ha ezen munkálatát a választmánynak megtekintjük, látni fogjuk, hogy a választmány két elvből indult ki: — egyik, hogy az elnököt zabolázni kell, — ezt jól meg is koppasztották, — másik, hogy az alkotmány sáncaiba még többeket is be kell venni, — 's ezt is megtették. Már az igazság és méltányosság azt hozza magokkal, hogy ha a főispánokat korlátoztuk, 's a választókat szaporítottuk, a kihágásokat is zabolázzuk, nehogy azt mondhassák a FÖRRK, hogy midőn másról volt a szó, akkor a KK és RR igen szigorúak, mikor pedig magokról, akkor igen lágyak voltak. Ismétli szóló kívánságát, hogy az idézés helyt, az idézett fejezetek itt nyilván kitéssenek, hogy a ki ellenük eszelecszik, bűnhődjék. Egy m. követ pártolá ezen indítványt. Más két m. követ tartva az újabb szerkezetet, pártolá a megvesztegetésről törvényt is, mert itt nincs gondoskodva a tisztujtás alkalmávali vesztegetés minden neméről, de meg — mint egyik mondá — megvéje büntetetté kívánja az etetést, itatást, mely a kihágásoknak alapja. — Egy felső m. követ: Megvallja, miként a tárgy feletti tanácskozás alkalmával különös helyeztetésben van. Nincs — mond szóló — kérdés, mellyről annyit irtak volna, nincs mélté, mely ellen annyi orvosság — mint ez ellen — terjesztetett volna elő, 's mégis most, midőn törvényt akarnak róla alkotni, nem tudunk boldogulni. Nagyba mer fogadni szóló, hogy ezen rendeletekkel a kihágásokat nem fogjuk megzabolázhatni. Azt látja szóló, miszerint itt az a baj, hogy hibánkat nem ismerjük, vagy ismerni nem akarjuk, — a főispánokat zaboláztuk, 's nemeseinket nem akarjuk. Tekinteni kell itt azon viszonyt, mellyben áll az akarat a lehetőséghez, mellyben a tehetséghez. Igaz, az utasítások kötelezik a követeket, de küldöiket felvilágosíthatják, 's rajtuk is sok áll. Véleménye szerint az első kérdés itt az, akarunk-e a választási és tanácskozási jog közt különbséget tenni, — ha ezt utasításunk

nál fogva nem tehetjük, akkor tegyük különbséget a választók és tanácskozók közt. Erre szóló két utat lát: válasszunk — úgy mond — választókat, tegyük képességnek az írást és olvasást. — Repressiv törvény által itt a lélekvasárlásokat nem fogjuk gátolni. Csudálkozik szóló, hogy a választmány a hírlapokban kijött e tárgyat illető elveket nem használta, ott van Bertha, Hunfalvi, Balog és b. Vesselényi munkája, melyekben többféle eszközök találtak. Ott van, mond szóló, a félreértés, hogy mi a korteskedés alatt valami rendkívüli pusztítási mozgalmat képzelünk, — az ilyen értetlen tömeget disciplinálni is lehet, ez ellen törv.könyvben semmit nem tehetünk. Továbbá a választmány átlátja, hogy kortesek által tanácskozni nem lehet, 's ezt ki nem meri mondani: de hát miért nem mondjuk ki ezt? Azon társasági axiómát, hogy az egész java áldozatul kívánja egyesek javát, ki kell mondani, ezt az elvet kell behozni törvényeinkbe. Ha a választmány katonaságot kell használni — akkor ki kell mondani, hogy a ki a szabadságot meg nem bírja, az arra nem érdemes. Az itt előszámlált esetek közül egyik sincs szorosan meghatározva, ezeket tehát itt meg kell határozni. Ezen változtatásban — mond végre szóló — a választmány kötelességének nem tett eleget, annál fogva szóló vissza adná újra a választmánynak, hogy az ajánlott tervek tekintetbe vételével újra dolgozza ki. Egy m. követ: minden csak azt mondja, hogy a vesztegetés megrontja a szabadságot, 's ez ellen törvényt kell hozni. Jó lenne — mond szóló — a dolog fenekére nézni, 's azt tekintetbe venni, hogy a vesztegetés megakadályoztatása eléretik-e büntető törvények által. Azt kérdi szóló: vétek-e az, midőn valaki Péterre 's nem Pálra adja szavazatát? Ő azt hiszi, hogy a büntető törv. készítő orsz. választmány, midőn a bujtogatást 's b. álitotta fel, azért nem szól a vesztegetésről, mert azt tartá, hogy erre vagy amarra adni a szavazatot, nem vétek. Azt kérdi továbbá: hogy a választáskor a rábeszélés nem vesztegetés-e? mert hiszen egyik emberre egy, másira más indító-ok hat. De mégis, ha vétek tettek törvényes következeisei nem lehetnek; ha valaki bebizonyíthatja, hogy Péternek vagy Pálnak választásában vesztegetés történt, akkor az ő választása meg nem állhat: akkor hát Péter vagy Pál ellen, ellenei vesztegetnének. A vesztegetés ollyan, melly alól kibúni nem lehet, magát az organumot kell meggyógyítani, 's ebben a tekintetben egy értelemben van Sz. megye követével: de utasítása a megyék rendezésére nem lévén, azt kérdi, hogy ezen a téren mit lehet tenni? Vajjon a vesztegetés korlátozása által nem fogunk-e a választásnak ártani? — ez előtte kétes; — de annyit tud, hogy ha a vesztegetés általánosságban fog megállapítani, akkor az országban nem lesz választás. — Nézzük Angliát: ott a vesztegetés miatt megsemmisítetik a választás, 's mit tesz a parlament? — úgy vizsgál, hogy e miatt igen kevés semmisített meg. Hogy ott a vesztegetés a legnagyobb mennek 's még sincs olly nagy baj: jele, hogy az organum ép. Mit tegyünk tehát mi? — Azt gondolja szóló, hogy ezen munkálatban a czélnak repressiv törvény nélkül is elég van téve, hiszen itt van a titkos szavazás, — 's midőn ez meg van alapítva, bármint vesztegessék is a választót, önmeggyőződése szerint szavazhat; — noha még is elismeri szóló, hogy a bajnak egész kiterjedésében ez még elejét nem veheti, — hanem szóló még nagyobb forrását látja a kicsapongásoknak a

repressiv törvényekben. — A megvesztegetést ártatlanná tenni nem lehet, ha csak az organumot egészszéssé nem tesszük — szóló tehát repressiv törvényeket nem kíván. — Egy m. követ: ő azon véleményben van, hogy a ker. választmány azért küldetett ki, hogy a kicsapongások zabolázására törvényjavaslatot készítsen, nem pedig hogy a választási jogot korlátozza, ő tehát Sz. követével egy véleményben nincs, hogy választói képesség hozassék be. Nincs kicsapongás, hol izgatás nincs, a bünt kell büntetni 's specialis törvényt kell hozni, hogy a kicsapongók büntetessenek. Egy más m. követ: Sz. megye követe beszédének azon jó oldala van, hogy némely eszméket ébresztett fel, de van egy másik jó oldala is, mit még más két követ előadott. Azon indítványát azonban, hogy ezen új § a választmányhoz ismét visszautasítsák, nem pártolja. — Egyébiránt is szóló a választmányoknak nem barátja, ez a választmányi-mania a megyékről már reánk is elragadt; — ollyan ez a választmány, mint az oroszlanbarlang, mellyben sok a bejárás, de a kijövetel belőle nehéz. A választmányi tagok meggyőződésük szerint eszelecsnek, itt pedig utasítás szerint a választmány a megvesztegetést alkalmazni nem tudta, tehát kihagyta; a t. RR utasítással levén ellátva, ha akarják, mást határozhatnak. Utána megint egy m. követ: ezen munkálatban főczél a kihágások zabolázása, a másik mellesleges czél a megyék némi rendezése. Szóló előtt az a kérdés, hogy az itt előadott eszközök elégségesek-e a m. kihágások zabolázására? a főczél elérésére ajánlott eszközök közül ki nem elégítik. Jó lett volna tehát, mielőtt a választmány kiküldetett, némely elveket előlegesen meghatározni: de mivel ez nem történt, itt az idő, hogy ezt tegyék. Most látja a választmány, mit kívánnak a t. RR, adjuk tehát újra vissza neki, hogy e szerint újra dolgozza ki. — Egy más m. követ: Sz. követe előadásában sok igazat talált, ő kimutatá, mi a biztos szer, melly ezen kihágásokat sirba döntené, — ez a képviselői rendszer: de mi ezt nem akarjuk; hogy miért? — látja Sz. követe. Hiszen mi itt ugy ülünk, mint a nemesség képviselői, — előjogainkról mi le nem mondhatunk. Hogy a főispánokat korlátozzuk: igen, mert ott nem mi rólunk van szó. B. megye követe minap azt mondá, hogy divatba kezd jönni a helyhatóságok ellen beszélni: — igen, mert most sok roszt látunk bennök. Ezeket tehát orvosoljuk, nehogy népszerűtlenségük által a jót is, mi bennök van, elveszítsük. Igaz, mit P. követe mondott, hogy az, miszerint valaki Péterre vagy Pálra adja voksát, még nem vétek, de vétek ha itatással veszik reá. A mi a küldöttség munkálatát illeti: szóló azt hiszi, miszerint egy cikely sincs abban, mi a kihágások zabolázására valami nem tenne. A mi az új §t illeti: ezt szóló pártolja, csak azt sajnálja, hogy itt a korteskedésre nem lát büntetést. Szóval mindent elérhetni, a választókat felvilágosíthatni, ezt a szabadságot a törvény megadta: de a többi, ugy mint az etetést 's itatást büntetni kell, — azért a visszaélések ellen kell törvényeket alkotni, 's ezt szóló a democatia tekintetéből kívánja; mert a szegény nemesség a gazdagok kezében van, igyekeznünk kell tehát, hogy ezek által a szegényebbek ne derangiroztassanak. — Egy m. követ: minél tovább haladunk ezen tárgyban, annál világosabban látja szóló, hogy a m. kicsapongásokat semmiképp meg nem gátolhatjuk, ha csak rendezni nem fogjuk a megyéket. Sz. követének azon kérdésére, hogy akarjuk-e a választókat választatni, — azt feleli, hogy nem;

különbön gyakran kinevetendi, 's megsemmisítendi az élet hatása az iskola legfáradtságosabb működését, 's ti gyermekeiteknek gyilkolóivá leendtek, mind testi, mind erkölcsi és szellemi tekintetben. Qui habet aures audiendi, audiat!!
Beély Fidéi.

Utolsó kaland.

Eredeti beszély, Lauka Gunstától.

Pest egyik vendéglőjében a mult év majd minden estjén együtt vacsorált néhány ifju, kik azonban egymást közelebből nem ismerék, bár a szokás 's gyakori látás által kölcsönös bizodalom 's barátság fűződéik közöttök úgy, hogy a napiesemények, fővárosi újdonságok, irodalmi 's politiai tárgyak vitatását, már sajátos kalandok 's önéletirás adatok kezdék felváltani.

Nargo, az ifjak egyike, leginkább kifogyhatlan vala elbeszélésiben, főképp midőn korábbi éveiből merített történetekkel mulattatá társait; bohózas adatai valóban nevetésre bírták volna a legkomolyabb jellemű egyént is — 's így nem csudálhatni, ha őt legjobban kedvelék sajátzerű beszélői miatt; én szerencsés levék éppen egy alkalommal köztök mulathatni, midőn a szeszélyes autobiographot egy eseményre még érdekesebbé tevém, — a mint estebéd végett közibök ültem, már vidám kedélyben volt az egész társaság — 's az itt közölt, 's általam is hallott történetek engem is számtalanszor megnevettek. Nargo folytató: „szerettem a természetet ezer változataival, szerettem az életet is,

legjobban, ha kedélyes oldala egészen felcsigáztaték, vagy ha sötét képei iszonyuak valának.

A szépirodalom különemű termékeit hévvel olvasám, legjobban tetszetek a szenvedélyteljes jelenetek, a víg leírások igen elméncz 's gnyosnak kellett lenni, hogy élvezzem. — Nevetni fogtok, ha elmondom, mikép az ész termékeit igen sokszor át akarám ültetni a való életbe, lelkemben örök fény gyanánt világot minden meglepőbb leírás, 's a legmerészebb lépéseket megkísértém az élettelen spanyol lovagok, olasz kalandorok, német érzélgők föllelelvítésére 's midőn annyi nevezetes tények kivitelére a novellákban több különböző jellemű személyek kívántának, én azokat mind magam akarám személyesíteni.

Történt; atyám vadászkeszt oldalra kötve egy bő fekete köpenyt lökve nyakamba, kerek tollas kalapot nyomva fejembe, mellyre a tollakat szegény jó anyám kalapjáról böngésztem, egész éjszaka szerte kalandoztam a faluban 's ha többszöri kopogtatásomra valamely lányka kidugá fejét az ablakon 's velem pár szót váltá, boldog valék: Don Juan grandnak képzelém magam, ki kedvesének tön éji látogatást 's attól szívesen fogadtaték — még pedig egy porsuhanczótól kísértetve, ki Leporellót képviselé. —

Összehajásztam a cigányokat kised falunkban 's ha a holdvilág sötét föllegek megül megvilágítá az utcát, mellyben a kedves Lizinke lakott, ablaka alatt termék cigányaimmal, éjfélt után egy óráig is muzsikálniok kellett 's én ismét boldog valék — signor Camozzi lón személyesítve — a zene éji serenadé volt, még pedig signora Biankának.

Elmentem a vigalmak színhelyére, piszkos korcsmákba, hol dözölők közé keveredve táncoltam a falu szépeivel, kiket Cruikshank bátran mintaképül választhatott, midőn Boz Dickens regényei mellé vignetteket kívánt festeni: itam gyomorrágó bort egész a részégségig, annyival is inkább, mivel ezen ital Lafontaineben is előző „három férfi bor” név alatt; gyakran kocczanték poharat a falu legelső betyárjával, éltetem a legnagyobb gazembereket — 's egy tál hosszavágott laska mellett te 's tu lettem az egész faluval.

Rendezvous-kat rendezék — boldognak kiáltatám ki 's szerencsés szerelmesnek — mert nem tudá senki, hogy az állomások kiegészítésére a duennák per négy garas fizetetének.

Ha felgyaloglék vasárnap alkonyban a falunkhoz közel fekvő kopár hegytetőre, 's ott magányosan lelétem magam, körültem csupán egyegy sas szárnyalt el, 's néhány vérese-kiáltás hangzék, letekinték a hegyaljbani száraz virágokra, felmerült lelkemben Ossian, kit akkor félistennek hittem, hallottam dalát, láttam szeméyleit messzeúszni a ködben, mondhatlan fájdalom fogá el keblemet 's felkiálték: Egyszerű volt szavad és szép, mint a természeté, élni fogsz örökké mikint az.

Egy éjszaka kimondhatlan nehéz fellegek usztak a légkörben, villámok czikáztak, a siri esőndet csupán a mennydörgés és vihar zúgása szakasztá meg; az eső szakadt, magányosan valék honn egy vén eseléddelel, szülém a szomszéd városba távoznák, lelkemben ezer kép tűnt fel 's enyészett el, átgondolék több századokot, láttam halottakat, ré-

Azt mondá szóló minap, hogy ha a kicsapongásokra büntetéseket akarunk határozni, a bűn fogalmát határozzuk meg, 's ennél fogva vegyék figyelembe a t. RRk a már felállított elveket. 'S e részben mi történt? a 39 mit foglalt magában? sok, mi felhozott, nincs bele tve, 's miért? mert ezt tenni nem lehet. — Ha a titkos szavazás behozatik, hogyan lehet a megvesztegetőt büntetni? a vesztegetés eredménye soha tisztára nem jöhet, ez ellen tehát büntető törvényt javasolni nem lehet. A mi itt a választási kicsapongások gátlására nézve előadatik, hajtásának csak azok szorosán végre, eleje fog vétetni a bajnak; — legyen csak részrehajlatlan a vizsgálat, jobban fog menni minden. Itt tehát semmi újabb elvet felállítani nem lehet; maradjon a szerkezet, csak ezen incisum: „a vád alaptalansága esetében“ maradjon ki belőle; mert ez alább a „rágalom“ szó alatt már ben van foglalva, 's aztán menjünk át a többi §okra. — Az egyik ker. elnök: Ha a büntető törvénykönyvből semmi sem lesz, ám akkor az idézett fejezetek onnan irassanak által. Egyébiránt nem tudja szóló, honnan merithet az elébb szólott kerületi követ azon tudomását, hogy abból semmi sem lesz. Szóló nem hiheti, hogy a kormány — mely ennek létesítését igére már két országgyűlésen át — adott szavát be nem váltaná, — ez nem ut a bizalom felállítására. A nemességben felállítandó képviselőt szóló nem pártolhatja; mert igaza van B. megye követének, hogy ne gyengítsük a kapcsolatot, mely az alkotmányt fenntartja, — ott a török példája, a janicsárok eltörölteték, a fanatismusnak, mi a nemzetet fentartotta, 's egykor egész Európa előtt figyelemessé tette, vége lett, 's most az már egy gyáva nép, mely az enyészett sírja felé közelít. — Ismét ama felső m. követ: Nyíltan kimondja, hogy a kormánynak hálával tartozunk, hogy mostani kormányunk nem korteskedett, — igen, mert ha ezt tette volna, most több általa tisztelt követtársaihoz szerencsése nem volna. Előadá továbbá, hogy a korteskedés büntetése igen nehéz, mert ha többség teszi azt, ki lesz bíró? Cs megye követének azt feleli: hogy nem az az ő vélekedése, hogy 10 nemes válaszszon egy képviselőt, hanem hogy együtt válaszszonak a tisztességekkel. Azt kérdé még, hogy a választmány miért nem hozta be a falunkinti szavazást; mert a hol csoportozás lesz, ott lesz kicsapongás is. Ha a nevelést — mond végre — képességgé tesszük, ez által ingert adunk a nevelésre, különben ezen tárgyból semmi sem lesz. — Ismét az elnök: Megint egyet hallott az előtte szólott követtől, mit észrevétel nélkül nem hagyhat. Azt vevé ki t. i. előadásából, hogy már a kortes behozatala is bűn: de ha semmit sem tesz, — azt tartja szóló, hogy nem vétkezik, 's így büntetni nem lehet. Hogy miért nem folyt a kormány be a követválasztásokba, azt, mond a szóló, vizsgálni nem akarja. Egyébiránt annyit mondhat, hogy a tér megváltozott, az ellenzék más viszonyban áll most már a kormányhoz, nekünk összpontosulásra van szükségünk, nekünk a kormányra, neki pedig mi ránk van szüksége. Ennek a nemzetnek anyagi jólétét elő kell mozdítani, mert koldus nemzeten uralkodni nem dicsőség, ezt átlátta a kormány. Ezután egy m. követé pártolá, hogy a megvesztegetésre büntetés szabassék, megkülönböztetve a vesztegetés eszméjét 's szóvali rábeszélést, mint szellemi ténny; ez ellenben a pénzzel 's itatással 's a t. vesztegetést, mint büntetetténi kívánván, nem szigorúan ugyan, hanem csak úgy, hogy a törvényhozás kimutathassa, hogy ezt gyalázatos tettnek tartja. A nemesség közti kepviseletet nem pártolja. — Utána felszólalt ismét egy már fentebb szólott m. követ, 's előadván, hogy ő most a korteskedés feletti vitatkozásba ereszkedni nem kíván, csak némelly fentebbi beszédére tett észrevételére felel; nevezetesen B. megye követének azt mondá: hogy ő a vesztegetést csak erkölcsi tekintetben tartja vétkeknek. A megvesztegetést pedig mikép lehet ártalmatlanná tenni? erre azt feleli: egyesítsük az érdekeket. — Erről a megvesztegetésről a törvényben említést tenni nem kíván; mert ez inkább ártana, mint használna; mert ezt mindig majd a hatalom fogná fel, 's használna azoknak megrontására, kik szabadsággal bírnak. — Ezután még többen lévén szólni akarók felírva, minthogy az idő későre haladt, a tanácskozás folytatása elhalasztatott következő ülésre, 's a mai ülés d. u. 2 óra tájban eloszlott.

Januar 6 és 7k én mint ünnepnapokon tanácskozási szünet.

Megyét 's más közlések.

S z e k e s - f e h é r v á r j a n . 2 . M a i n a p t a r t o t t k i s g y ű l é s i n k b e n S . L . i n d i t v á n y t ű n , m i s z e r i n t a s z e f e h é r v á r i t ű z k á r v a l l o t t a k f e l s e g é l l é s é r e , s z á m o s e m b e r b a r á t a m e g y e h á z t e r m e i b e n t á n z v i g a l m a t k i v á n v á n a d n i , e c z é l r a a t e r m e k t v é g z é s i l e g á t e n g e d n i s z ű k s é g e s v o l n a . A K K é s R R a c z é l s z e n t s é g é t ű l á t h a t v a a z i n d i t v á n y t k ö z a k a -

rattal elfogadák, elnök alispán ur pedig maga, és főkor-mányzónk ő excellja nevében kijelenté, miszerint laktermeikből a szükségesekeket átengedni kedves kötelességüknek tartják. — Így tehát f. hó — hihetőleg 29ik napján nagyszerű ünnepélynek leszünk tanúi. E vész-sújtott város gyászos diszszel emelkedő falait az emberi szeretet malasztja szállandja meg. Megyénk anyajajósága hölgyei között, jótéteményekben éppen úgy, mint ős névben ragyogó család' lángi kastélyában találunk egy nőt, ki nem a nagy világ zajában, nem a mulékony élvezetekben, hanem lelkének házias nyugalomban, az emberiség felségellésében, a szegények könnyei letörülésében, 's a mások boldogításában keresi életének maradandó üdvét. — E nő lelkét a fehérváriak gyásznapja September 5én mély bánattal tölté el, könnyeket sirt ő, a szánakozás szent gyöngyeit. — És mint isten anyala lépett ő az ügyfogyottak közzé, és több hétig ezeken részesülnek nemes lelkének jótéteményiben. Itt ő nem állapodék meg, hanem a segély malasztját a vigalmak körébe is bevinni kívánta. — E czéla felajánlá a grófi kastélynak több ékszerreit, felszólítá a közel és távol lakó hölgyeket, rokonit, 's barátit munkák készítésére, 's ajánlatok tételére, jó eleve nyeresémi jegyeket osztatott ki, 's minden felé a legnemesb vételkedés szellemét ébreszté föl. 'S mai napig már közel 300 nyeresémi gyűlt össze, és közel 16 ezer jegy adatott el. — És megye házunk termei e nagyszerű vigalomnak lesznek felnyitandók. — És mi majd e vigalom közepett visszatekintendünk gyásznapjainkra 's a füstölő romok közt tévedeztet kétségbeesésünk jutand eszünkbe, 's lelkünket egy pillanatra keserű bú szoritandja össze — ámde majd végig tekintünk hölgyeink anygal-során, 's keblünk gyönyörre olvad, közeledünk e napunk napjához, a dicső grófnőhöz, 's a tisztelet, hála, és csodálat ájtatos érzelmei közt kiáltandunk fel: hála neked jó Isten! mert e földön vannak, valóban vannak tiszta képeid! — Azonban a képek, melynek fényoldalát csekély tollunk itt adá, van egy árnyéklata is, mely hogy ki maradjon, szívünkben ohajtuk. — E város derék polgárai közt fájdalom! azon előítélet uralkodik, mintha a felsőbb, sőt alsóbb osztályu nemesség is őket lenézné 's vigalmaiból kizárni kívánná, 's a nemes megye teremeiben csak azért adatnék e vigalom, hogy onnét a polgárság kimaradjon. — E vélemény szomorú, és bántó. — Szomorú, mert egy kir. város derék polgárainak meg kellene már egyszer győződniük arról, hogy a magyar aristocratia tud, 's akar is igazságos lenni; meg kellene emlékezniük, hogy egy király, egy haza, egy alkotmány védelme alatt állunk, 's mint ilyenek egymáshoz közeledni tartozunk. Tudniok kellene, hogy a társas vigalmakban, erény 's illedelem egyenlőkké tesz bennünket. Nem kellene feledniük, hogy a város, a nép, a lég, a hely, hol vagyunk 's mulatunk, az övék, 's ha még is a főbb és kisebb aristocratia ide jő, ez által világos jelét adja annak, hogy a polgárok körében mulatni, nem tartja szégyennek. — De bántó is e vélemény. — Ugyan is, mikép tehetni igazságosan fel azt, hogy azon hölgy, ki szívét az emberiségért megszagatni kész, ki felkeresi a kunyhók lakóit, 's vigasztalja őket, ki saját felügyelése alatt a szegényeknek több hetekig segélyt osztat, ki a város polgárai és lakosi felségelléséről éj-jel 's nappal gondoskodik, 's őket szívének melegével ápolja, 's lelkéhez emeli, mikép tehetni föl, hogy illy hölgy és számos hasonlók kizárni akarják a város polgárlakosait azon boldogságból, hogy vigalmakban barátik 's rokoniknak, 's az emberiségnek velök együtt áldozatot vigyenek. — Ó barátim! ne sértsetek e nemes lelkek szentségét, ne keserítsétek meg az anyagi szív üdvességét, tegyétek le e szomorú gyanút, és siessetek minél többen részesülni azon boldogságban, hogy vigadva jót cselekedtetek.

Z á g r á b j a n u a r . 1 j é n . A z „ a u g s b . A l l g e m e i n e Z e i t u n g “ 350ik számában illy czimmel „Briefe aus Agram“ zágrábi nagygyűlésünk ügyében iszonyú tévedés közöltetett; hol t. i. az érd. közlő, ki alkalmasint szinte párt embere, a turopoljai nemeseket, avatatlansága színe alatt kárhözthatni igyekszik; ő ugyan is a turopoljaiaknak, kik december 9ikére hirdetett közgyűlésünkre érkeztek, számát 500nál többre teszi *); a becsületes közlő már egy egész nappal korábban őket városunkba teremtí, sőt a mi több, löcsövekkel, fejsze és kaszkálka fegyverzi föl. — Borzásztóság! — már én e szerint közlő urat vagy a rosszul-hallás, vagy rosszul-látás gyanúja alól fel nem menthetem; több százan t. i., kik épen az ellenkező dolognak valának tanúi, láthatták az ilir párt főbjeitől a gyűlési piacra vezetett több száz pörjobbágyokat láncsa, kisebb 's nagyobb löcsövekkel, szarvasölő késekkel fegyverkezve, 's azon veres sapkákkal ellátva, melyek e pártnak saját különböztető jegyei. A turopoljaiak, ensze-

*) Alig haladák meg a 200at, ide értve a szivániakat is. V.

memmeli meggyőződése szerint, részint csak botot, részint pedig nemesi kardjaikat hordák magokkal. — Továbbá a közlő ur azt mondja: „Es kamm bald zu einer wilden Schlägerei“ igen, de itt ismét nagylelkűleg elhallgatá: „mikép? miért? és hogyan?“ — az illető nemesek előtt a megyeház ajtaja bezáratott; közönséges zúgás után, az emeletből több löfegyver pattogott nemesekre, 's ezek védő helyzetben is csak hamar szétszalaszták eleneiket, kik jobbadán elhanyták a fegyvert magoktól. A Convictus növendékei nem mulaszták el most az elismert futamlókra különemü fadarabokat, botokat, kisebb nagyobb köveket az emeletből lehajgálni; 's az iskolából e czéla kibocsátott ifjuság, szinte mint papnövendékeink is külön botokkal ellátva a megfutamlóknak segélyül utczánkba tódulának; de hasztalan, mert a már szétfoszlott ellenpárt erejét semmi nem összesíthet; mire kevés idő múlva a katonaság által a csend helyreállítatott, de gyűlés maig sem tartaték. — Ennyit lényegesebb fogalmul is közlő urnak „Zágrábi excessusainkról“ bár megkimélné tollát ezentul az alaptalan hírek irásától 's különösen a tények elferditésétől; mert higye el: minden kiejtett szó, vagy pletykaság, pártoskodó városunkban csak újabb ingerül szolgálhat, avatatlanknál pedig a dologrul minél ferdebb nézeteket szülhet. — „Drumm keene Feendschaft.“

V. A. Hevesből. Észrevétel a hevesi mulatságokra. *) Hogy a valódi haladás, mely sok ezer ember ajkairól minduntalan hangzik, erény és illedelem nélkül merő gúny és képtelenség, úgy hiszem, nem szükség mutogatni; annyival sajnosb tehát, hogy épen a haladás korában oly jelenetekkel kell találkozunk, melyek a sötét századokban sem volnának magok helyén; legalább a magyar történetekben effélékre nem akadunk. Nem akarom hinni, hogy ama hősi szellem, mellyel itt az olvasó közönséget megismertetni szándokom, az egész magyar hazában otthonos, — mert úgy nem igen dicső jövendője volna az olly sok ellenségtől környezett magyarnak — de mégis fájdalmas, hogy hazánk egy igen terjedelmes megyéjét elkorcsulással fenyegeti. Heves az honfűtársim! a hol pártkülönbség nélkül egy undok, botrányos, és kártékony szokás kezd uralkodni; tudniillik: névünnepi 's más alkalmi barátságos összejöveteleknél, és az ugynevezett kortes-lakomáknál az legnagyobb hős az, ki legtöbbet megiszik; a házi gazda, ha szereti vendégeit, jó példát mutat a poharak kiürítésében; sőt — engedelemmel legyen mondva — egy kis ipeacuanhaféle gyomor-tisztulás nem igen nélkülözhető, sőt a mulatság kiegészítő részének tartatik; hogy ilyenkor a legczifrább káromkodás és más szemtelenségek nem hiányzanak, kiki tudhatja. Ámde ne értse ezt valaki a nyers tömegről, hanem az ugynevezett kardos Státusról! — De lássuk már a mulatság lényegét: ez uraim — ha akarjátok tudni — esztelen 's vad törésben és rontásban áll; a legdicsesebben terített asztal egy percz alatt izre porrá zúzatik 's hogy a szoba minden butorait ne említsem, még csak a szegény barátságos kályha, ablak, ajtó sem kerülheti ki a palackhősek vitézi karjait, — hja! a született katona Hevesben így edzi erejét, így növeli bátorságát; talán annyi kozákot vél felkoncolni, a mennyi palackot zúz össze; az előmlött veres bort a legyőzöttnek vélt ellenség verének tekintti. Ha a házi gazda e szép mulatságot rosz néven veszi, mint népszerűtlen, barátságtalan 's kevély ember ki gunyoltatik 's megvetetik. Ez uraim ténny, melly nem egyszerűen, hanem egy vagy két pár év óta folytonosan gyakoroltatik. Nem tudom, mit akarnak ezzel a jó urak, talán tudatni akarják a világgal, hogy ők a rosza is fel vannak szabadítva; ez nagyon sajnos a tizenkilencedik században; vagy talán valami ősi szokást gondolnak ebben rejteni? azonban ez sem állhat, mert apáink szerettek ugyan vendégeskedni, de sohasem voltak olly gyávák és esztelenek, hogy magok magokat minden ok 's czél nélkül pusztították volna; ez tehát nem magyar, hanem valami hottentofféle mulatság. — Csak rajta jó urak, csak folytassátok a szép mulatságot, úgy is sok kivételaló pénzettek van, 's így majd annál több foglatatosságot adtok a váltótörvényeseknek, — ezenfelül az ujságlapok hátulját ékesítendik becses uri neveitek; a művelt világ előtt is egy kis becsületre tesztek szert; hát a tudatlan nép mennyi sok dicsőt 's üdvést fog tanulni tőletek!; így akár meg is öszülhetünk a népnevelésben, vagy vagyonunk nagyobb részét is rá fordíthatjuk: illy dicső példák mellett tanulni 's haladni a nép; de tudom, nem lesz köszönet benne. — — — Tisztelet azonban azon keveseknek, kik ide nem tartoznak. — Guzsány Gáspár Hevesből.

*) Köszönettel vettük a t. Beküldő urnak ezen közleményét, 's reá csak azon csekély észrevételünk van, hogy e mulatságok Hevesben nem divatoznak — kirekesztőleg; feltalálhatók azok még másutt is a magyar hazában, hol minden van, csak közzőra áldozatkészség . . . Szerk.

Az augs. „Allg. Zeitung“ 342d. számában Pozsonyból limez közölték:

„Négy napi felette szenvedélyes viták után a Rende a horvát követek szólhatását illető kir. leirat tárgyában, elég nevezetes többséggel határozák: hogy ő Felségének egy alázatos felírásban azon okokat, melyek a Rendeke e június 20dikai határozatra birták, elérjesszén, ezt magát a királyi válasz leérkezéseig teljes erejében fentartandják. — A koczák vetvék tehát, melyek ezen hon legközelebbi jövődjét határozzák-el, és minden őszinte hazafinak reménye, a kedvelenségek 's viszályok azon tömge alatt elenyészik, melyet ezen vészlejes elfogultság szülte és ápolta intézkedés árszand szükségkép a hazára, ha egy jövő nem mutat a nemzet képviselőinek egy menedékut, mellyen a fenyegető örvényt kikerülhessék. A király, mint a mindenható által rá bizott népek kiváltságainak 's szabadságainak magas védője nem engedheté, hogy a horvát nemzet a magyar törvényhozás egy részének hatalomszava által, legbensőbb igazában megszorítottassék 's alkotmányos szabadalmaival való élésében gátoltassék; felszólítja tehát az országgyűlést, hogy a Rendeke jun. 20dikai egyoldalú 's a fenálló törvények és százados szokás elleni határozatát megsemmisítvén, míg azt egy valódi törvény másképp nem rendelendí, a horvát követeket, szavazataiknak tetszésük szerint vagy diák vagy magyar nyelven kimondhatóságban ne gátolja. A követi táblának többsége egy ezen legfelsőbb leirat elleni felírást látott szükségesnek, melly alkotmányos jogát bizonynyal senki kérdésbe se nem vonhatja, se nem vonandja. De mi leend, ha a legfelsőbb statushatalom legkomolyabb kötelesség parancsolta 's legérettebb megfontolás szülte akaratához rendithetlennül ragaszkodik? még akkor sem fogja a Rendeke táblája elhamarkodott 's hatalmaskodó végzését visszavonni, vagy azt legalább a királyi leirat értelméhez képest módosítani? — Egy illy makacs, a nemzet valódi érdekeire nézve haszon nélküli ellenállásnak küzvelen következménye szétszlatása leendne azon országgyűlésnek, mellynek hajnalától, zavaraink éjszakájának földéretését vártuk. Az ország Rendei, szélyel mennének anélkül, hogy e szegény honnak életszükségeiért legkisebbit is tettek volna. — Öt száz ezer hosszú álomból felrúzó polgár hangosan igénylendí oly régen visszatartott igazait, — a várakozásaikban megcsalatkozott protestansok, vallásuk állítólagos védőtől az ama felejtethen jul. 5dikéi kir. válaszban megígért vallásbeli viszonszót és egyenlőséget követelendik; míg még nemzetek az anyagi haladás mezején naponkint óriási lépéseket tesznek, a mi mérhetlen természetkincseink tovább is a kereskedés és műipar varázs vesszeje nélkül szűkülöndenek; — nemzetiségünk végre, ezen, semmi oldalról meg nem támadott, fájdalom szülte gyermekünk, kinek mindent, még az anyát is, ki minket nagyra ápol, feláldozni készek vagyunk, fog-e ezen módon gyarapodni, vagy nem fog-e inkább elleneinek képzelt hydrájávali összeütközésében elsüllyedni? — Illy felelőség terhe alatt lépjenek majdan választóik elibe az ellenzékpart tagjai 's vádolják a szokott diatribákkal ismét a kormányt; azonban minden valódi magyar, kinek kebléből az igazság és méltánylat érzete egészen ki nem halt, hangosan lesz kénytelen megvallani, hogy a jog és méltánylat nem a Rendeke hanem a kormány mellett áll, 's hogy azok egy határozat miatt, melly minden politiai intézkedésnek alapja, t. i. az igazság nélkül szűkülöködik, a nemzet legbeceseb érdekeit koczakztatták, 's honuk legsürgösb szükségét elhanyagolták. — Ezen a tárgy fekvése feletti igaz, a párt-szellem homályától ment nézet; — ezen, a RRk június 20dikai végzése igazságtalanságának tudata látszott csak ugyan az ellenzékpart belátó főnökei előtt lebegni, midőn (dicsőségükre legyen mondva) a valódi tárgyalást megelőző conferentiákban egy középutat igyekeztek választani, miszerint szintugy a Rendeke táblája méltóságának, mint a királyi akaratának és a méltánylás igényleteinek elégtétessék. Azonban jószándékú, 's mérsékelt célzati fiatalabb társaiknak rémletes ábrándozásaikon, radicalis túlfeszültségein hajótörést szenvedtek, miszerint ezek, olly hosszú száraz viták után, az alkalmat használatlanul elmúlni hagyini nem akarák, anélkül hogy szenvedélyöknek szabad kitérést engednének. Elhatározták tehát, hogy e tárgyban minden löszereiket, rögtön 's váratlanul a kormány, aristocrazia, és papság ellen használadják, hogy így egy csapással három ellenséget kivégezzenek, vagy legalább elrettentsenek. — De hogyan kezdeni illy gyilkoló ütközetet, elégséges ok nélkül? — Egy hadi fortélyt használtak tehát, melly a scót bardok szerint a hegylakosoknál az ütközet elején szokásban volt. — Indulatos felkiáltások, és rémitő képzeletek által önmagok magokban lázas ingerültséget gerjesztettek és eleven 's tüzes képzelő tehetségök a kir.

leirat helyébe egy öntalalmányú rémképet állítá, mellyre egy mérgezett nyilcsőt tartanak. A kormány „ugy mondának“ azon kívánsága által, hogy még ezen országgyűlésen a horvát követeknek a diák nyelvvel élés megengedessék, sem többet sem kevesebbet nem akar, mint a magyar nemzetiséget gyökerestül kiirtani, és ezen törekvésben az aristocrazia és papság által segítettik, vagy legalább nem gátoltatik. Egy szónok állítá, hogy a kormány az öndívtányozott reform-kérdésektől vissza kíván lépni, és a leiratot csak az országgyűlés szétszlatásának ürügyeképp bocsátá-ki. Egy másik fenyegetett, hogy ha az országgyűlés csakugyan szétszlatná, ő mint az ellenzékpart commis-voyageurje bejárna a hont és a kormány ellen agitálna; egy harmadik a veszélyeztetett nemzetiség védelmére a háromszinű zászlónak lobogtatását indítványozá; egy negyedik azon követeket, kik a jun. 20dikai határozatnak ideigleni felfüggesztésére szavazni kívánnának, hivatalvágy 's hazaszeretet hiányával vádolá; — egy, emberszeretete által kitünő és életkoránál fogva tiszteletré méltó követ önfantasiája rémképei által olly erősen megrendült, hogy csak nem elájulandó ki nyilatkozatá: hogy először életében nem talál szót az indítvány pártolására. Így idéztettek elő legrejtélyesebb torkolataikból a hallgatóság szenvedélyei, a demagog fegyvereknek egész tárháza kizsákmányoltott, csak hogy amaz olly igazságos tartalmu leirat, mint egy a nemzetiség és alkotmány elleni merény állítottassék elé. Vetélkedve mondtak el a legbotrányosabb gyalázatosok mind az ellen, mit a törvény szentesít 's mi az alkotmányokat fentartja. Mi csuda tehát, hogy Majláth és Zsedényi mesteri szónoklatai ellenére, kik közül az első csodálatraméltó értelmességgel 's egy felvilágosult statusember gondolatárja és éles belátásával, az utóbbi lángoló ékesszólással és ellenállhatlan dialecticával a jun. 20dikai végzésnek meg nem állhatását megmutatá, hogy „mondának“ a Rendeke táblájának nevezetes többsége amaz igézéseknek ellen nem állhatván ezen végzéshez járula. Ez ellen nem is merészkedünk némi ellenvetést tenni 's szívünkkel kívánjuk, hogy célhoz vezessen; azonban mint hazánknak őszinte barátja, lehetetlen hogy a szónokszék ezen iszonyú visszaélései és a szólásszabadság ezen végső túlzó fokozata ellen gyöngye szavunkat ne emeljük. Jól tudjuk, hogy végre mindezen mérgező szavak az ülésteremben nyom nélkül elhangzottak, hogy még az olly gyuladékonny ifúságunk sem volt képes a legvakmerőbb szónokokat, merész politiai kiröppenéseikben helyesléssel követni, — 's hogy ezen kicsapongások az ellenzékpart komolyabb gondolkozásu egyénéi által határozottan roszaltattak; tudjuk továbbá, hogy a fiatal kor szülte elbizottságnak mindezen viharos hullámai 's habot vető folyamai azon rendithetlen sziklán, 's azon biztos talpkövévön, mellyre „a hatalom tornya“ épült, megtörnek 's szétpattannak. A kormánynak morális hatalma sokkal erősen gyökeredzik a népek szeretetében, mintsem hogy ezen Jupiter Scapinek declamatiói megingadoztathatnák, és épen azon nagylelkű türelem, mellyel ezeket türi, bizonyítja leginkább, milly kevéssé ártalmasok rá nézve. Egyéb-iránt ne csakjuk minmagunkat azon morális benyomás és elkerülhetlen visszahatásra nézve, melyet illy haszon nélküli kitérések, statusembereinknek szellemére sőt intézkedéseikre is, szükségkép gyakorolnak. Midőn a kormány látja, miképp legjobb szándoku, félre magyarázhatlan lépései szándékosan félretervetnek, 's legyaláztatnak, — miképp a legvészlejesb tervek ráköltetnek, miképp minden autoritásnak még fogalma is talpkövében megtámadatik, akkor a hazának valódi barátját nem hagyja-e el a reményesség, hogy minden inában elszibadt vonaglások-rázkodtatta statusestünk a közönséges alkotmányos szerekekkel még orvosolható? „Mussabat tacito medicinae timore.“ Az ellenzékpart szünetnélküli rémteljes jövendölései 's sophismái nem vihetik-e végre a kormányt azon kísértetbe, hogy ezen vészfenyegető hirdetésekkel valótsa és hogy, mintsem ezen szép hont pusztasággá vadulni engedje, annak fentartására 's kifejlesztésére minden emeltyüt mozgásba tegyen? Bizunk istenünkben hogy ezen nyomasztó félelmünk soha nem valósuland, sőt ezen félelem, uralkodóinknak, az alkotmány iránt tapasztalt hűség 's szeretetöknél, — és a kötött egyezéseknek szinte közmondássá vált szentültartásuknál fogva, vétek lenne; azonban fiatal tulzóinkat csak emlékeztetni akartuk, hogy fenyegetődzéseiknél, legalább egy illy esetnek lehetőségéig figyelmeiket el ne kerülje! —

Külföldi hírek.

Spanyolország. A politiai tények mezeje most igen termékeny; leginkább csak a vélemények kis harczai, sejtések, ohajtások és kívánatok töltik el a lapokat. Néha ugyan tüzes tusákra hevülnek ezek, olly annyira, hogy a vélemény makacs védelme, vagy kiméltlen ki-

mondása szinte féktelenségig csapong. Ennek következményeül tekinthető azon vad és durva megtámadás is, melyet a véleményi türelmetlenség szült, 's melyet dec. 20kán Madridban mintegy negyven egyénből álló csoport vitt véghez. E csapat t. i. az „Eco del Comercio“ szerkesztői 's nyomdai szobáiba rontván, mindent összetört, a betűket elhányta, a kéziratokat 's papirokat összeszabdalta, sajtókat összezúzta; az itt jelenvolt személyeket pedig jól eldöngötte. Negyed óra mulva a pusztító munka be volt végezve. Sokan fiatal tisztetnek hisznek e merény indítólul. Ez esemény következtében az „Eco“ néhány napig meg nem jelenhetett; a közben pedig minden színű lapok különbség nélkül kikeltek e garázdaság ellen, 's a hatóságok a vizsgálatot megkezdték.

Nagy fortesságu tárgy a napi kérdések sorában azon új intézkedés, miszerint a minisztertanácsoshoz titkári hivatal csatoltattott. A lapok nyilatkozata szerint ez által a minisztertanács bizalmas köre közönséges kormányhatósággá változik át, 's az időelőtti kikürtölés veszedelmének olly titkok is tétetnek ki, mellyek felfüdüzése főleg a külföldi politikában káros lehet. E veszély pedig azért fenyegeti valószínűbben az ügyeket, mert a minisztertanács titkáron nincs semmi feleletteher.

A miniszterváltásról szárnyalt hírek hivatalos kijelentés szerint valótlankul nyilatkozatnak. — Barcelonában, hol némellyek, valamint Saragossában is, új békéltenségek előjeleit akarják észrevenni, de Meer báró, mint ujon ki-nevezett főkapitány a lakosságtól eléggé jól, a hatóság részéről pedig szokott ünnepélyességgel fogadtattott. Sokan azt várják tőle, hogy csupán ő képes a jelen kényes körülmények közt, erőhatályt sükeres politikával egyesítve, Cataloniában a rendet és zavartalan békét fentartani, minek ő már egy ízben, bár nem a legkedveltebb eszközökkel 's módokkal, szóló bizonyítványát adá.

Bizonnyaltan híre járt, hogy Serrano tábornok 's Gonzalez Bravo közt a kibékítés még sem sikerült egészen, hanem párbajra kelt a dolog, mellyben a miniszterelnök könnyű sebet kapott.

A körülmények hatalma, úgy látszik, a makacs Ametllerre sem véti el hatását. Legujjabban azon ohajtásat adatá tudtul Primnek, hogy hajlandó volna Figueras vára átadása iránt alkudozni. Prim is megújja lassankint a kiéheztetés hosszadalmas útját, miért is Madridba irt az iránt: hogy szabadságában álljon kedvezőbb föltételeket szabnia, mint minőket Sanz tábornok adott a fülkelteknek.

A korábbi miniszterek közül kettő, Lopez 's Frias Portugallia királynéjától a krisztusrend nagykeresztjét nyerték.

Olozaga távoztának híre már most közönségesé lön. Főleg a moderado-lapok igen szigorú ítéletet hoznak fölötte. Leginkább azt roszalják benne, hogy olly bizakodással várta és kívánta az ítéletet; melly bizakodása alá tehát csak távozási szándokát akará burkolni. Ha már e szokás cselekvésmódjának szükséges következményévé lett is, így vélekedik az őt epesen üldöző „Heraldó“, leg-alább nem kelle neki más jeles statusférfiakat compromittálnia, kik védelmére szóltak, 's lépéséit nyiltszívéleg pártolták. Bajos helyzet mindenestre, 's nahogy ártatlan is Olozaga, a látszat most kétségkívül ellene szól. De vajjon, ha szinte legártatlanabb is ő, mit reménylhet olly körülmények közt, midőn elvül állított fel: hogy a kettő közül, bármint legyen is a dolog, az alattvalót kell feláldozni? — A moderadolapok tehát ezt új adatul használják a progressisták elleni kifakadásokra. De az e párti lapok sem hangolják alább ingerültségüket. Jelesül az „Eco del Comercio“ a rajta elkövetett garázda megtámadtatást megelőző számában még élesebben kelt ki a moderadok ellen, szemükre lobbantván, hogy valóban kétes és veszélyes pillanatokban mindig magára hagyják a trónt, 's annak védelmében, szóval számtalanszor, de tetteleg soha részt nem vőnek. Erre példakul egyes eseteket is hoz fel; de mint látszik, az indulat miatt kissé egyoldalulag szól; legalább az ellenvéleményűek figyelmeztetik őt, miképp egészen feleli, hogy Narvaez Seoane ellen győzedelmeskedvén tetteleg is járult a dolog jelen alakításához; mi ha nem történik, Espartero ma is kezében tartja a kormány gyeplőit. — Ujabb megjelenése óta azonban az „Eco“ olly kérdésben nyilatkozik, melly a moderadokkal is némi őszhangzásra vezérli. Kívánatosnak nyilvánítja Krisztina királyné visszatérését, 's ezt az országgra, különösen pedig a fiatal királyné nézve üdvösnek hiszi.

Olozaga merényét illetőleg nemcsak hatóságok és testületek, de hülgyek részéről is intéztettek felírások a királynéhoz. Így Almeria előkelő hülgyei illy iratban nyilváníják hódolatukat 's a trón iránti hűségük ragaszkodásukat, kijelentvén, ha erő hiányában védni nem is a trónt, de azért magokat feláldozni mindig képesek és készek lesznek.

Franciaország. A franciaországi takarékpénztárak állapotára nézve érdekes Rambuteau gróf Seine-megye praefectusának abbéli észrevétele: hogy utóbbi évben a betételek 40 millió franknál többre mentek, visszavétetett mintegy 35 millió. A takarékpénztárak összes letett tőkái 100 milliónál többre emelkednek. Nem csekélyebb érdekű Páris városának évről évre növekvő költségvetése. A forradalom borzadályai után a város bevételai 55,000 frankra süllyedtek; 1797ben még csak 503,818 frankot tón a bevétel; következő évben már ismét 7,366,467 frankra emelkedett; a császárkorban lassankint 32 millióra szaporodott. A polgárok ugyan már most is fejenként körülbelül 45 frankot adóznak évenként, azonban ez összeget főleg intézeti 's város építési tekinteteknél fogva még főlebb emelendőnek vélik.

Germán-faj.

(Folytatás.)

A német nép ezen visszás állapotján a forradalom sem javíthatott, nem óhát meg szellemi hatása a kényuraság hímlőféle kiütésitől, 's így politikai életének ragyás külseje tisztán mutatja belső mérget. — Gondolt-e a nemzet nemzetiségi harcra? nem: — a polgár, a nép, midőn Laube szerint a koronákat, mint haltyukat tavaszkor utóerte a költőküldési vágy — némi benső örömmel nézte e különös tüneményt, nyilatkozni azonban nem merészlett, gondolván: ez csak kivétel 's a régibe újból vissza kell süllyedni, nem hihetvén, miszerint ő nemcsak azért született, hogy a királyoknak országuk lenne. Ezer vágy 's indulat, remény 's kétség ébredt kelében, bizonyosság azonban 's erős akarat sehol sem volt, az ellenek szabadabb állását 's boldogságát legalább gyanítva 's szerette volna magát rá bízni, de mégis félt, hogy ennek sines elég hatalma őt megmenteni; magában pedig semmi erőt nem érzett. Az egyes inkább függetlenség utáni vágy, vezérelt küzdelmek iránti sympathia hazudva volt — historiai igazság nem lehetvén alapja, mert a németnek egymáshoz 's hazájához szítás, inkább külső formalitás, mintsem tiszta honfűi szeretet, mely egy nemző, teremtő erének hajnala; 's midőn a körülmények által kicsikart igéretektől vakítva — örültekint küzdött, 's a béke után létele szűk körébe lesujtva, áldozatának nem volt egyéb béré, mint vérfolt és rabság, — követelni hogyan ne volt volna gyáva, nyomora súlyosbítására elég okot képzelve abban rejteni, hogy reményleni merészlett. — Újból harlequin-né földözött hát az európai diplomatiának álarozos menetében a németiség, philantropicus szellemei fellegvárakba emelkedtek, hol őket senkisért — mert csak az szóhat üdvös nemzetéhez, ki annak életéből vevő fejlődési első ingerét — 's így legjobb akaratjuk mellett is tulvilági ábrándba erőltettedve — a nemzetnek, — mint ilyenek — egységére nem hathattak.

De e tovább; e rövid korrajzból is kiviláglik, mikép fejlődött ki lassankint Németországnak lankadt, ingerlékeny-telen, apathicus állapota, 's részekre szaggatva itt politikai létele mely moesáros völgyeiben az elhízott, 's a velőnkig roncsoló nyomás súlya alatt kiszáradt polgárságban az élet, tűz, szellem kihalt; 's a nép, a megélhetés 's üdvözülés közti dolgokrul megfélekedve, csak e két eszmének élt, 's minthogy a földön jól élni sok helyütt lehet, a csilaglonba pedig mindenünnen egyforma sebességgel juthatni, szerteszéylel vándorolt. — 'S lássuk most közelebből némeleinket — mert miéink ők — ezen korrajzból az egész fajnak nagyrészen eltalálható azon nézponot, melyből kiindulva meghatározottan, szigoron kelljen magunkat mint nemzetet hozzájuk alkalmazni.

Megmutatta a következés, mit lélektani számítás előre nyilváníthatandott, milly nemzet elleni politica volt, olly népet telepíteni honunkba, mely — arra lévén kárhoztatva, hogy mindenütt meghízék — hazafűi érzelmre — mellyel tulajdon földén sem bírt — nem gerjedhete, mi pedig legfőbb kelléke a magyarrá lételnek; egy olly fás, egykedvű, félénk, szűkkelű, gyöngeségből nyájas töredéket, mellyet a magyar, surlódási közt tanult megvetni, 's szembeszökő jellem-elleniesség miatt lélektanilag motivált gyűlölsége mellett büszke volt túrni. Minden szilajsága mellett mellyik nemzet volt valaha idegen — 's ellenség iránt méltányos, mint a magyar, 's különösen a német — ezen természetes ellene iránt? Mit köszönhetünk pedig mi e népfajnak? — Gyanúsítási, pszichológiai probatételeket akkor, midőn mi tényekkel léphetünk a világ elibe, tényekkel, mellyek Europa életében nyomtalan nem enyésztek el; mi alkotmányt — mit nemzet-életünk fejtett, 's így jellemünk tüköre — mutathatunk; kort, midőn a magyar magamagát dícsőit; — költészetet, melly bár nem óriási, de a néphez szólt, azt lelkesítve; mozgalmakat, mellyek helyesen kormányozva egy szép jövendőnek, egy historiai remekműnek csiráját hordják méhökben — és egy szabatos, erőteljesen fejlődő prosát, mint egy szintolylan életnek kinyomását. — Némi büszkeséggel mondhatjuk el, hogy minden, ellenünk irányzott akadályok dacára haladtunk, habár keveset is, 's magunk által voltunk 's lettünk az, a mik vagyunk, 's hihető leendünk is, ha vagy erő, vagy túzó nézetek a nemzeti kerékűgásból ki nem ragadnak. — Valóban nevétséges arrogancia bárkitől is: azt állítani, hogy némeleink — a gyengék, az ábrándozók — adtak irányt nekünk, az erős, a practicus nemzetnek.*) Mint urrá tett szolgák bérért üzték őket a mesterségeket 's még azokat is gyengén, vagy tán tudományosan művelték — azon grapsa egerészeket előhozva kik a halálnak irtak, nem ismertette soha, mert nem voltak élet emberei, kik azon törték fejüket, vajjon *λόγος* helyett miért nem mondták a görögök csak *όγος*, kik mumiatöltelék szerettek volna népünköt készíteni, 's

*) Szabadjon e kitévelnél különösen az, e erős szóra felsohajtanunk!! Szerk.

egymás közt jutalmakat tettek föl annak számára, ki eldönti tudós okokkal: vajjon Augustus nem száműzte volna é Ovidot, ha Ovid semmit sem irt volna 'sat. — Mit tettek hát értünk? — Mig mi adakoztunk nekik, természetek a dohányt, 's gondolkoztak magokról; mig mi harczoltunk hazaszeretet 's szabadság érzetétől lelkesítve a honért, ők legfelebb pénzt adtak, futottak 's gondolkodtak magokról — örökké csak magokról — de a hazáról soha sem. 'S épen ezért, mint nem-honfiak — rossz vezetői voltak a nemzeti törekvés villany-folyamának; ott álltak, itt és amott mint nedves tapló-tömegek, a municipalis rendszer szellemének soha egy szikrája sem kaphatott beléjük, félénken irigy nemzet-ellenes jellemökön megtört a magyar irány. — Mi oka lett légyen, hogy a nemzet ezen káros elem neutralisálásáról nem gondolkodott, — minden ingerlést kikerülni igyekezve, — nem fejtegetem; elég legyen azt mondanom, hogy egyfelől a nyilvánosság, melly a nemzetet szükségéi öntudatára serkenti, hiányzott, — mit leginkább a tágos értelemben vett burocracia németesedése okozott, másfelől elemeni elvekre alapított jövöre számító faj-politika; mig ezenfelül a németiség alattomosan, titkon dolgozva mystificálta tetsző passiv állásával a nemzetet, csak ritkán árulva el valódi jellemét ollykori felbugyanásával — most azonban nem elégedve meg a földdel 's szabadsággal, mit fölünk nyert, vérünket 's hazánkat követelve, úgy szólnán kényszerítet a harcra, melly mentől jogtalanabb egyrészt-ről, olly kemény hatásának 's visszatorlónak kell lenni másrészt-ről. — Lássuk hát: mi kötelessége nemzetnek és kormányának ezen harcban, hogy fajunkra üdvös legyen a béke — 's nem akarunk halni — mert csak e kettő között szabad erős népek választani. — Először azonban a kormány kötelességeit tekintjük, melly, mennyiben közvetlen ronthat, a nemzetet erősíti, míg ez csak gátolhat, hogy ne romoljék.

A jelen statusphilosophia abstrahálta az élt 's még élő nemzet-egységekből ezen egység tudományos fogalmát, mellyből kiindulva mint örökigaz — általános elvet állíthat fel nemzeti tartósság biztosítékul, t. i. hogy a népszabadság természet a kormányzasi mód alapja. Minden nemzet életnyilatkozatának ugyanis, ha haladni akar, szabadnak kell lenni, különben sohasem fejlődhetik ki mint önmaga, 's mert az életnyilatkozat a fenntartó erő sajátására utal 's annak kiszűrő tápláléka, mennyiben tulajdon élete mint atmospherájában mozog, a fenntartó erő szabad hatásának pedig eszközlése által biztosítatik a nemzeti organisatio; 's így áll az elv, hogy nemzetes politica az egyedül-igaz, magától az élettől kijellett. — Ámbár azt mondhatni: illy politica most nem tanácsos, mert ha nyilvános — 's pedig csak így igényelheti a nemzet bizodalmat — károsan ható gát-ok, ellenre találhatna olly uralkodókban, kik nemzetek által csak magoknak kívánnak élni; 's messze van tán 's el sem jövend az idő, midőn nemzet nemzet mellett vagy ellenében áll, melly esetben természetes, hogy az egymás sajátága, igényelt érdekek tekintetében, nagyobb méltányosság fogna lenni, mert in ultima analysi mindegyik tétele egy sark körül forog, melly a független fenntartási ösztön, 's pedig az lélektani igazság, hogy mire moraliter büszkék vagyunk, azt másban is leginkább szoktuk becsülni. Ezen ellenvetés némi súlylyal bírhatna, ha az európai statusok fejlődő 's mennyiben egymástól valódozó — annyiban tisztuló folyama nem lenne előttünk. Europa crissise olly természetű, hogy lefolyta után, ha nem is bizonyossággal — ámbár, ha hiszszük, hogy haladás van a földön, a jelen szellemi fejlődést minden gát lesujtására ábrándozás nélkül is elég erősnek tarthatjuk — de mégis a körülmények természetére alapított számítás szerint, a különböző nemzetek mindinkább fognak erejöknek megfelelő bekörzésére törekedni, mellynek létrejöttéből önkint, közvetlen kifejlendik a fentebb említett kormányzasi mód. — Ezen törekvésnek nyomai jelenleg is mutatkoznak 's lehet gyanítani, hogy nem is sejtve, tán nagyon távoli 's csekélynek tetsző esemény, mint hatalmas billentő súly dolgozandik létesítésére — ha t. i. az emelő rúd-részek erős kapcsolatba hozhatók.

Ezekből láthatni, hogy minden kormánynak lassankint a nemzetiség kifejlesztése 's erősítésére szükség törekedni, ha erkölcsi alapra akarja építeni állandóságát. — Kormányunknak jelen állását tekintetbe véve könnyen kiviláglik: ha valakinek ugy neki legtöbb oka van határozottan egy nemzetiség, egy nemzet mellett nyilatkozni, 's pedig mellyik legyen ez, a dolgok természete jeleli ki. Abstract elvek nem fejthetnek nemzetiséget, mert eszme csak istemben tett 's így a nemzetiséget maga a természet teremti; lehetetlen tehát, hogy az elszakadozott német csoportok szellemi revolutio által — mint némelly teutonisták hiszik — egyesüljenek, kivált ha még némelly inkább önálló részeknek több tökéletesen elaljasult testvéreik iránti gyűlölségét veszzük tekintetbe. Egy leendő német-nemzetiségre általános összeolvadás szükséges, mellyben minden kinöves nyom nélkül kiirtassék, mellybe a nemzet multja 's jelene eltemetessék. Kire fog ekkor az ujjá-alakult nemzet választása esni, vagy ki fog a nemzet érdekében munkálva — magának főhatalmat kivíni, bizonytalan; egy régi név azonban — bár nagy emlékek kötvék hozzá, — a népből bizodalmat annyiban sem szülhet, mert félve multjától, mint-hogy abban semmi sem tűnik fel, mi a nemzeti életnek legkisebb nyomát is mutatná, inkább az élethez fordul, mint bár kit is idézzen fel azon korbul, mellyben csak maga 's egyesek általi gyalázatosra talál. — Kormányunknak tehát, mint a nagy Németország fejének, jövendője alig van, 's így tulajdon érdeke követeli Magyarországra vetni figyelmét, mellyel különben is századok óta szoros viszonyban él 's melly annyiszor 's olly sikerrel, megtartólag küzdött érte. Magyarországot nem mint idegen birtokot szükség tekinteni, mert csak annak lehető legnagyobb soliditásárai törekvés által biztosíthatja lételét. — Ha a kormány nem akarí, hanem a nemzeti elem által akarja hatalmát biztosítani, nyilván kijelenti, hogy nemcsak a föld hanem a nemzetért is él 's ezáltal a közbizodalmat leginkább megnyeri, melly újból a legnagyobb

támasz. — Magyarországot tekintve továbbá: itt csak egy nemzetiségről lehet szó 's ez: a magyar; a német csak morzsolandó töredék 's olly szakadt rész, melly magától Németországtól sem reménylhet szeretetet, mert gyáva lenne azon ország, ki olly fiaihoz szít, kik boldogok, kövérek, idegen helyen is lehetnek; — a sláv ábrándnak nincs legkisebb historiai alapja, létele és dícsősége elszakadatlanul a magyar egyetemes léttel egyesült; harczait, áldozatait nem viheti egy idegen életbe — azok a miéink, mit, hiszem, a kiábrándulás majd velök is átlátat — egy lehelettel szélfúva az őskor politikai babonával tisztelt mysticus hőseit, kikről a népek semmi tudata. — (Vége köv.)

Hirlapl kalászkok.

Pesti Hirlap (315. sz.) Vezérezikkében némi adatok közöltek az adó 's nemesi ajánlatok kivetéséhez, magától szerkesztő urtól. Értekező alaposan fejtegeti, historia utján, hazánkban a 18ik század előtti és a mostani újabb adózási rendszer közötti lényeges nagy különbséget; alaposan fejtegeti mindkettőnek jobb és bal oldalait; 's az utóbbi — vagy is a megváltozott — adórendszer philosophiájából logicaszerűleg következtetve, sőt számtanilag mutogatja, mikép a nemes-ségi teherkivetés rendszer valóságos képtelenség. Ezen képtelenségen csak cataster, 's arra alapított osztályozás által segíthetni. Igen, de a cataster készítése is tetemes pénzbe kerül. Ha tehát nem akarunk hasonlítani azon jó emberhez, ki fogadást tón, hogy vízbe nem megy, mi uszni meg nem tanul, addig is fizetünk kell, mig teherkivétési rendszerünket gyökeresen megjavíthatnók. Számvétési kísérletet tesz azután értekező, annak megmutatására, hogy gr. Széchenyi István nagyszerű tervének elfogadása után, a telekdij terhe legrosszabb esetben sem lehet elviselhetlen; jobb esetben pedig könnyen elviselhető. 'S két esetet vévén föl: 1) ha a kivétés porták szerint történnék; 2) pedig, ha a megyék négy osztályba soroztatván, a kivétés osztály szerint történnék; hideg számokkal ügyekszik kimutatni, hogy a telekdij terhét mindkét esetben, 's pedig könnyen megbírnók. Végre felszólítja a nagyszerű terv indítványozóját gr. Széchenyi Istvánt, hogy miután tervében az első mütétel, vagy is a journalistica tárgyalás már meglehetősen végbe ment, fogna a másodikhoz; azaz: nyerjen tervének hatós befolyásával 's ügye szentségével elfogadtatást; 's ez ügyben tehetsége szerinti pártolást ígér. Megvalljuk: örömmel 's meglepetéssel olvastuk a P. H. szerkesztőjének e cikkét. Vajjon miért? — azért: mivel legelőször találkoztunk vele a komoly gondolkozás és hideg számolgatás biztos mezején. Örömmel üdvözöljük őt e téren; 's ha róla le nem lépnd, készek vagyunk számom — a közügyre ollykor igenen kártékonyan ható — botlásaira, mint fölszigáztott képzeleteinek 's ábrándos érzélgéseinek idétlen gyermekeire, a feledékenységet és bocsánat palástját teríteni.

Jelenkor (2.) Irányezikkében „Igénytelen nézetek a P. Hirlap „kiábrándulás” cikkére vonatkozólag” czim alatt Selestey László értekezik; 's megmutatni ügyekszik, hogy azon pangás, mellyet leglényegesb korkérdéseinkre nézve legujabban tapasztalunk, nem lelkesedés hiánya, mikint a P. H. állítá, hanem inkább szüleménye az alig mult gyászos időknek (a túlzás és rohanás periodusának); 's hogy azon szomorou állás, mellybe annyi lelkes agitatio után helyezők magunkat, leginkább hibás taktikánk eredménye; végre hogy jobbainknak ezen mostani, ugyszólván megfontolásra 's a körülményekkel kibékülésre számított hidegsége a megyéken, nem egyéb, mint azon stadiuma politica életünknek, mellyben szomorou kénytelenségből kell vesztegelnünk, ha még valaha hatást eszközteni akarunk. Mi e tárgyra nézve már annak idejében kimondók véleményünket.

Nemzeti Ujság (2) Korunk ügyei rovatában jeles értekezés közöltetik Perger Jánostól illy czim alatt: „Nevelés ügye. A mennyiben a törvényhozás tárgya.” Értekező oda nyilatkozik, hogy olly statusban, hol a lakosok nem találkoznak egy oltár számolyánál és egy léleken a hit-ágozatoknál, országos kezeléstől a nevelés ügyében sokat nem várhatni; 's azért tanácsosnak véli ugyan a nevelés ügyét országos pártfogás alá rendelni, a mennyiben t. i. a költségeket érdeklí; de magát a practica nevelést magokra a vallásfeleketekre véli bizadónak: részint mivel így minden egyes felekezetben több ösztönerő ébresztetnék a vétélkedés miatt az ügyet előbbre vinni a más vallásnak irányában; részint, mivel a többféle 's különböző vallások érdekeinek összezavarása a polgárokat nyugalmukból fölzaklathatná.

Szerkesztő: Szenvey József.

